

89

Magyarország Alkotmánybírósága
A Tatabányai Törvényszék útján

1015 Budapest, Donáti u. 35-45
1535 Budapest, Pf. 773.

Tárgy: alkotmányjogi panaszra

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	IV/1454-0/2013
Erkezett:	2013 OKT 04.
Példány:	2
Melléklet:	2x4
Kezelőiroda:	[Handwritten initials]
vonatkozó indítvány db	

TATABÁNYAI TÖRVÉNYSZÉK
Tatabánya

2013. SZEPTEMBER 23.
20.6.40.147/07
Érkezett:
.....pld. Melléklet:db

+ bírói jogi akta

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott, [redacted] a továbbiakban: „Indítványozó”) az Alaptörvény 24. cikkének (2) bekezdés c) valamint d) pontjaiban nevesített, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (továbbiakban az „Abtv.”) 26. § (1) bekezdésében valamint 27. § szakaszában biztosított alkotmánybírói hatáskör és ugyancsak az Abtv. 26. § (1) bekezdésében valamint 27. § szakaszában foglalt indítványozói jogosultság alapján a jelen indítvány 1. sz. mellékleteként csatolt ügyvédi meghatalmazással igazolt jogi képviselője útján, az alábbiak szerint előterjesztett **alkotmányjogi panaszra** vonatkozó

indítványokat

nyújtjuk be.

Kérjük a t. Alkotmánybíróságot, hogy

1. a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: „Sztj.”) 2007. január 1. napjától 2009. január 31. napjáig hatályos 20. § (1) és (2) bekezdéseinek és 90. § szakaszának alaptörvény-ellenességét megállapítani szíveskedjen és az e jogszabályhelyekre alapozott, a Kúria Pfv.IV.21.272/2012/7. számú, az Indítványozó által 2013. július 22. napján kézhez vett ítéletét (a Kúria ítélete és a kézbesítés időpontját igazoló tértivevény jelen indítvány 2. számú mellékleteként képezi) megsemmisíteni szíveskedjen;
- és
2. a Kúria Pfv.IV.21.272/2012/7. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét megállapítani és azt megsemmisíteni szíveskedjen.

INDOKOLÁS

1 Összefoglaló

- 1.1 Az Artisjus és az Indítványozó között szerzői jogdíj megfizetése tárgyában lezajlott és a Kúria Pfv.IV.21.272/2012/7. számú ítéletével lezárt jogvita meghatározó kérdése az volt, hogy mi a jogi természete az Artisjus által kibocsátott jogdíjközleményeknek és azok

Artisjus általi utólagos értelmezésének, és azzal szemben a jogérvényesítés milyen módja áll rendelkezésre az Indítványozó, mint jogdíj fizetésére kötelezett számára.

- 1.2 Az első és másodfokon eljáró bíróságok megállapították, hogy a jogdíjközlemények általános szerződési feltételnek minősülnek. Azt is kimondta továbbá az első- és másodfokon eljáró bíróság, hogy mivel a jogdíjközlemények kibocsátására felhatalmazó törvényi rendelkezés a jogdíjközlemény tartalmát nem határozza meg, nem vonatkozik rájuk a jogszabály által megállapított általános szerződési feltételek tisztességtelensége vizsgálatának tilalma. Következésképpen az első- és másodfokú bíróság érdemben vizsgálta a jogdíjközlemények tisztességtelenségét, és megállapította, hogy a mobiltelefonokba integrált memória vonatkozásában az Artisjus 2002-2007 évi jogdíjközleményei tisztességtelenek voltak, mivel azok pontatlansága az Artisjusnak lehetőséget adott az egyoldalú utólagos értelmezésre, ami az Indítványozó számára indokolatlan hátrányt okozott.
- 1.3 A felek felülvizsgálati kérelmei nyomán a Kúria ítéletében kifejtette, hogy a jogdíjközlemények nem minősíthetők jogszabálynak, azonban arra a megállapításra jutott, hogy általános szerződési feltételnek sem, így az általános szerződési feltételekre irányadó szabályok szerint nem támadható meg. A Kúria ítéletében rögzítette azt is, hogy amennyiben a jogdíjközlemények általános szerződési feltételnek is minősülnének, akkor sem lehetne a jogvita alapját képező jogdíjköteles termékkör meghatározásának és a jogdíj mértékének tisztességtelenség címen támadni.
- 1.4 A Kúria ítéletének alapjául szolgáló jogszabály tehát úgy adott felhatalmazást az Artisjusnak a jogdíjközlemények kibocsátására, hogy nem határozta meg azok jogi természetét és az azokkal szembeni jogérvényesítési okokat. A Kúria ezt a jogi ürességet úgy próbálta betölteni, hogy ítéletében a „magyar jogrendszer rendkívül sajátos eszközének”¹ minősítette az Artisjus jogdíjközleményeit.
- 1.5 A Kúria ítélete alapján az Artisjus, amely egy közös jogkezelést végző egyesület a saját maga által kibocsátott jogdíjközlemények „*egyoldalú, utólagos értelmezése*” alapján más jogalanyok számára úgy állapíthat meg fizetési kötelezettségeket, hogy azokkal szemben érdemben nem biztosított a bírósághoz fordulás joga.
- 1.6 Az Indítványozó álláspontja szerint a fentiek miatt az Sztj. 20. § (1) és (2) bekezdései és 90. § szakasza továbbá a Kúria ítélete alaptörvény-ellenesek.

I.

2 Ténybeli és jogi háttér

A jelen indítványaink I. részében összefoglaljuk az indítványaink alapjául szolgáló releváns tényeket, megnevezzük az Indítványozó sérült Alaptörvényben biztosított alanyi jogát és összefoglaljuk a sérült Alaptörvényben biztosított jog vonatkozásában kialakult alkotmánybírósági gyakorlatot.

¹ Lásd a Kúria Pfv.IV.21.272/2012/7. számú ítélete. 12. o.

3 **Az indítványunk alapjául szolgáló releváns tények az alábbiak szerint foglalhatóak össze.**

3.1 Előzmények

3.1.1 Az Sztj. 1999. szeptemberi 1. napján történő hatálybalépésével bevezette az ún. „*üres hordozó jogdíj*” intézményét, mely alapján a kép- vagy hanghordozón forgalomba hozott művek szerzőit, előadó-művészi teljesítmények előadóművészeit, továbbá filmek és hangfelvételek előállítóit műveik, előadó-művészi teljesítményeik, illetve filmjeik és hangfelvételeik magáncélú másolására tekintettel a szerzői és szomszédos jogok közös képviselőjét végző egyesület által megállapított díjszabás alapján jogdíj illeti meg. Az Indítványozó kép-, illetve hanghordozóként is használható memóriakártyákat és audio, audiovizuális tartalom lejátszására alkalmas hordozható multimédia eszközbe – mobiltelefonba – integrált tárolóegységet gyárt, illetve hoz be Magyarországra területére.

3.1.2 **Az Artisjus Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület (a továbbiakban: „Artisjus”), a szerzői és szomszédos jogok közös képviselőjét végző egyesület.**

3.1.3 Az Artisjus 2007. április 24-i jogdíjfizetési értesítőben jogdíj megfizetésére kötelezte az Indítványozót az Indítványozó adatszolgáltatásában foglaltakra és az Artisjus által a kérdéses időszakban hatályos Sztj. 90. § szakasza alapján kibocsátott 2002-2007. évi jogdíjközleményekre alapozva az Indítványozó által 2002. és 2007. között gyártott memóriakártyák és mobiltelefonok vonatkozásában. **2007. áprilisa előtt az Artisjus nem hívta fel az Indítványozót jogdíj megfizetésére az egyes években irányadó jogdíjközlemények alapján. 2007-ben, saját jogdíjközleményeit utólag értelmezve azonban egyoldalúan megállapította, hogy az Indítványozó jogdíjfizetésre köteles a mobiltelefonokba integrált memóriák után.** A 2002., 2003. és 2004. évre vonatkozó jogdíjközlemények kérdéses termékkör meghatározása a következő: „*MP3 lejátszóba integrált memória kártya, MP3 típusú memóriakártya, audio-lejátszásra alkalmas memóriakártya*”. A 2005. és 2006. évre vonatkozó jogdíjközlemény alapján meghatározott termékkör: „*integrált tárolóegységgel rendelkező zenelejátszók (MP3 – lejátszók, Iriver, típusú zenelejátszók), Kép és hanghordozóként használható memóriakártyák (kártya MP3 lejátszóhoz, CF, MMC, MS, Smart Media, SD, mini SD, xD, Microdrive típusú kártyák)*”. A 2007. évi jogdíjközlemény alapján a jogdíjfizetési kötelezettség alapjául szolgáló termékkör: „*Kép-, illetve hanghordozóként használható memóriakártyák, Audio, illetve audiovizuális tartalom lejátszására alkalmas, hordozható multimédia eszközbe integrált tárolóegységek*.” Az Indítványozó az Artisjus jogdíj megfizetésére irányuló felhívásának nem tett eleget.

3.2 Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a jogdíjközlemények tisztességtelensége érdemben vizsgálható

3.2.1 Az Artisjus ezután keresetben kérte Indítványozó kötelezését szerzői jogdíj megfizetésére és adat szolgáltatására. Az Indítványozó a kereset elutasítását kérte és kérelmét részben arra alapozta, hogy az Artisjus által a kérdéses időszakban kibocsátott 2002-2007. évi jogdíjközlemények a mobiltelefonok és memóriakártyák vonatkozásában tisztességtelen általános szerződési feltételt tartalmaznak.

3.2.2 A jogdíjközlemények jogi természetét illetően az **első fokon eljáró** Komárom-Esztergom Megyei Bíróság 20.G.40.147/2007/79. számú, a jelen indítvány 3. számú mellékleteként csatolt ítéletében a perbeli időszakban hatályos, a jogalkotásról szóló 1987. évi 11. törvény (a továbbiakban: „**régi Jat.**”) 1. § (1) bekezdését, az Szjt. 90. § (1) bekezdését és a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV törvény (a továbbiakban: „**Ptk.**”) tisztességtelen általános szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezéseit elemezte. Az első fokú bíróság megállapította, hogy a régi Jat. 1. § (1) alapján a jogdíjközlemények nem minősülnek jogszabálynak. Továbbá kifejtette, hogy a **jogdíjközlemények tisztességtelensége érdemben vizsgálható**, mert bár a jogdíjközlemények jóváhagyásának, közzétételének módját előírja ugyan az Szjt. 90. § (1) bekezdése, azonban a jogdíjközlemény tartalmát nem a jogszabály határozza meg. Mivel a Ptk. 209. § (5) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az olyan általános szerződési feltétel nem támadható meg, **melynek tartalmát jogszabály állapítja meg**, jelen ügyben ez a rendelkezés nem zárja ki a jogdíjközlemények tisztességtelen általános szerződési feltételként való megtámadását, így annak tisztességtelensége érdemben vizsgálható. A bíróság megállapította, hogy a **2002-2006. évi jogdíjközleményekben foglalt termék kategóriák egyike sem azonosítható egyértelműen a mobiltelefonokkal. Ez a pontatlanság tisztességtelenné teszi a szerződési feltételt, mert az egyoldalú értelmezésre ad okot, ami az Indítványozó számára indokolatlanul hátrányt okoz.** A bíróság megállapította, hogy a 2007. évi jogdíjközlemény túl tágan fogalmazta meg az érintett termék kategóriát, ami szintén alkalmas arra, hogy az Indítványozónak indokolatlan hátrányt okozzon.

3.3 A másodfokú bíróság megerősítette, hogy a jogdíjközlemények tisztességtelensége érdemben vizsgálható

3.3.1 Az indítványozó és az Artisjus fellebbezése nyomán, a **másodfokon eljáró** Győri Ítéltábla Gf.I.20.007/2011/14. számú, jelen indítvány 4. számú mellékleteként csatolt ítéletében **helyben hagyta** az első fokú bíróság azon megállapítását, miszerint a jogdíjközlemények nem minősülnek jogszabálynak, illetve, hogy **általános szerződési feltételként megtámadhatóak**. Az Ítéltábla a Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.20.810/2010/4. számú ítéletében foglaltakra való hivatkozással is alátámasztotta, hogy a jogdíjközlemény általános szerződési feltétel. **Az Ítéltábla megerősítette, hogy a 2002-2007. évi jogdíjközlemények tisztességtelenségét a termékkörök nem pontos meghatározása jelentette, a tényleges jogdíjfizetési kötelezettséggel terhelt termékek körét nem kizárólag a közlemény, hanem az Artisjus „egyoldalú, utólagos értelmezése határozta meg.”**

3.4 A panasszal érintett Kúria ítélete elvonta az Indítványozó bírósághoz való fordulás jogát

3.4.1 A Kúria az Indítványozó és az Artisjus felülvizsgálati kérelmei nyomán, mint felülvizsgálati bíróság Pfv.IV.21.272/2012/7. számú ítéletében az első és másodfokú bíróságtól eltérő módon határozta meg az Artisjus által kibocsátott jogdíjközlemények jogi természetét.

3.4.2 A Kúria arra a következtetésre jutott, hogy **„E jogdíjközlemények a magyar jogrendszer rendkívül sajátos eszközei...”**

3.4.3 E megállapítását azzal támasztotta alá, hogy a jogdíjközlemények nem tekinthetők jogszabálynak, ugyanakkor jogszabály előírásai és felhatalmazása alapján az Artisjus jogosult azokat meghatározni. Továbbá leszögezte, hogy a jogdíjközlemények nem minősülnek szerződésnek - ezért általános szerződési feltételnek sem - ugyanakkor a jogszabályban meghatározott kötelmi kötelezettségre vonatkozóan általános jelleggel határozzák meg a díjfizetési kötelezettség jellegét és összegét, azaz a jogszabályban meghatározott kötelmi kötelezettségre vonatkozó főkötelezettséget.

3.4.4 Tekintettel a fenti álláspontra a **Kúria megállapította**, hogy bár elviekben nem zárható ki a jogdíjközlemények általános szerződési feltételként való megtámadása azok tisztességtelenségére hivatkozva, azonban mivel a díj meghatározása jogszabály előírásainak megfelelően történik és a díjfizetésre kötelezett főszolgáltatását állapítja meg, ezért a jogdíjközlemény általános szerződési feltételként való megtámadásának nem lehet tárgya az abban foglalt díjköteles technikai eszköz, illetve a jogszabály előírásainak megfelelő díj meghatározása. Ezek alapján megváltoztatta a másodfokú ítéletet és megállapította, **hogy nem lehet megtámadni a jogdíjközleményt a felhasználási módok meghatározásának tisztességtelenségére hivatkozva. A Kúria ítéletének értelmében az Artisjus, mint egyesület úgy állapíthat meg saját maga által kibocsátott jogdíjközleménye „egyoldalú, utólagos értelmezése” alapján más, külső jogalanyoknak fizetési kötelezettséget, hogy ellene érdemben nem lehet bírósághoz orvoslattért fordulni.**

3.5 Jogszabályváltozás folytán egyértelművé vált, hogy az Artisjus jogdíjközleménye tisztességtelen általános szerződési feltételeknek is minősülhet

3.5.1 2009. február 1. napja előtt az Szt. nem szabályozta sem a jogdíjközlemény, sem annak miniszteri jóváhagyásának jogi természetét. 2009. február 1. napjától azonban módosultak az Szt. jogdíjközleményekre vonatkozó rendelkezései. Az Szt. 2009. február 1. napjától hatályos 90/A. § (3) bekezdése alapján a szerződési feltételek tisztességtelensége miatti megtámadhatóság szempontjából a díjszabás nem minősül jogszabály által megállapított, illetve olyan, mint amelyet jogszabály előírásának megfelelően határoztak meg. Az Szt.-t módosító törvény indokolása² szerint „*a közös jogkezelő szervezetekre vonatkozó szabályozás kiigazítására a gyakorlatban felmerült problémák miatt van szükség.*” A törvény a korábbi jogorvoslatokon túl, további jogorvoslatokat biztosít a díjszabást jóváhagyó miniszteri határozattal, valamint magával a díjszabással szemben is a felhasználói érdekek jobb figyelembevételére és a díjak érvényesíthetősége érdekében. Ehelyütt megjegyezzük, hogy a Kúria ítélete értelmében még a jelenlegi szabályozás alapján sem kizárt a Ptk. 209. § (5) bekezdésének alkalmazása a jogdíjközlemények megtámadása esetén, így jelenleg sincs lehetőség a jogdíjközleményeknek főszolgáltatást megállapító, illetve a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó rendelkezései megtámadására azok tisztességtelenségére való hivatkozással. **A jogalkotó tehát tett olyan lépéseket melyből**

² Lásd 2008. évi CXII. törvény indokolása a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény módosításáról I.1. pont

e visszas helyzet megoldására irányuló akarat megállapítható, azonban még most sem biztosított teljes körűen az Artisjus jogdíjközleményeivel szembeni bírói út.

4 Az Alaptörvény sérelmezett rendelkezései

4.1 Magyarország Alaptörvényének XXVIII. cikke

- 4.1.1 „(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

5 A sérelmezett alaptörvény-ellenes jogszabály

5.1 Az Sztj. 2007. január 1. napjától 2009. január 31. napjáig hatályos 20. § (1) és (2) bekezdései és 90. § szakasza:

„20. § (1) A rádió- és a televízió-szervezetek műsorában sugárzott, a saját műsort vezeték útján a nyilvánossághoz közvetítők műsorába belefoglalt, valamint a kép- vagy hanghordozón forgalomba hozott művek szerzőit, előadó-művészi teljesítmények előadóművészeit, továbbá filmek és hangfelvételek előállítóit műveik, előadó-művészi teljesítményeik, illetve filmjeik és hangfelvételeik magáncélú másolására tekintettel megfelelő díjazás illeti meg.

(2) Az (1) bekezdésben említett díjat az irodalmi és a zenei művekkel kapcsolatos szerzői jogok közös kezelését végző szervezet állapítja meg a többi jogosult közös jogkezelő szervezeteivel egyetértésben. A díj megállapításakor figyelembe kell venni, hogy az érintett művek, előadó-művészi teljesítmények, valamint filmek és hangfelvételeik esetében alkalmaznak-e a szerzői jog, illetve az ahhoz kapcsolódó jogok védelmére szolgáló hatásos műszaki intézkedést (95. §). A díjat az üres kép- és hanghordozó gyártója, külföldi gyártás esetén pedig a jogszabály szerint vám fizetésére kötelezett személy, vagy - vámfizetési kötelezettség hiányában - egyetemlegesen a hordozót az országba behozó személy és az azt belföldön először forgalomba hozó személy köteles az irodalmi és a zenei művekkel kapcsolatos szerzői jogok közös kezelését végző szervezethez a vámkezelés befejezésétől, vámfizetési kötelezettség hiányában pedig a forgalomba hozataltól vagy - ha ez a korábbi - a forgalomba hozatali céllal történő raktáron tartás megkezdésétől számított nyolc napon belül megfizetni. A jogdíj megfizetéséért az adott hordozó összes belföldi forgalmazója is egyetemlegesen felel.

90. § (1) A szerzői és a szomszédos jogok közös kezelését végző egyesület abban a körben, amelyben a nyilvántartás szerint jogkezelésre jogosult, rendszeres időközönként megállapítja az egyes felhasználási módok tekintetében - a felhasználókra indokolatlan megkülönböztetés nélkül vonatkozó - jogdíjakat és a felhasználás egyéb - az egyenlő bánásmód követelményének megfelelő - feltételeit.

(2) A jogdíjak és egyéb feltételek megállapításához a miniszter jóváhagyása szükséges. A miniszter a jóváhagyás előtt véleményt kér a jelentős felhasználóktól és a felhasználók érdekképviseleti szervezeteitől, valamint ezt követően a Magyar Szabadalmi Hivatal elnökétől és - a 26. § (8) bekezdésének második mondatában szabályozott felhasználás tekintetében - az elektronikus hírközlésért felelős minisztertől. Felhasználónak, illetve felhasználói érdekképviseleti szervezeteknek minősülnek a 21. §-ban meghatározott díj vonatkozásában a fizetésre kötelezettek és azok érdekképviseleti szervezetei. A jóváhagyás a jogdíjak és egyéb feltételek

alkalmazásának és a Magyar Közlönyben való nyilvánosságra hozatalának feltétele; nem zárja ki, illetve nem érinti azonban az egyéb jogszabályok érvényesülését a jogdíjak és az egyéb feltételek tekintetében.

(3) A jogdíjakat és a felhasználás egyéb feltételeit tartalmazó díjszabást a jogkezelő egyesület a jóváhagyást követően a Magyar Közlönyben saját nevében nyilvánosságra hozza. Ennek megtörténteig az előző időszakra megállapított és jóváhagyott - a Magyar Közlönyben korábban nyilvánosságra hozott - díjszabást kell alkalmazni akkor is, ha az időtartam, amelyre ez utóbbi díjszabást megállapították, időközben lejárt.

(4) A díjszabás alkalmazása során az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani."

6 A bírósághoz fordulás joga, mint Alaptörvényben biztosított alanyi jog

6.1 Magyarország Alaptörvényének XXVIII. cikke (1) bekezdéséből vezette le az Alkotmánybíróság a bírósághoz fordulás jogát. Az Alkotmánybíróság az európai joggyakorlattal összhangban, határozataiban folyamatosan formálta e jog tartalmát. A bírósághoz fordulás joga nem merül ki pusztán a bírói út biztosíttóságában. Az Alkotmánybíróság határozatai alapján **hatékony jogvédelmet kell biztosítani** a jogalanyoknak, mely attól függ, hogy az eljárás tárgyát képező aktust a bíróság milyen terjedelemben vizsgálhatja felül. A polgári eljárás biztosításán túl a bírósághoz fordulás jogának valóságnak kell lennie, **a jogszerűségnek érdemben kell érvényesülnie**. A bírói vizsgálat szempontjainak túlzott szűkítése, vagy az aktus kibocsátójának diszkrecionális jogköre **kiüresíti a bírósághoz fordulás jogát, ellehetetleníti az érdemi bírói felülvizsgálatot**. Az érdemi bírósághoz fordulás jogának követelménye **tiltja, hogy az érdekeltet joga érvényesítésében jogi vagy gyakorlati jellegű, visszaélészerű akadályok gátolják**.

6.2 Az Alaptörvényben biztosított alapvető jogok a jogi személyeket is megilletik

6.2.1 Az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdése értelmében „a törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak.”

6.3 A hatékony bírói jogvédelem követelménye az Alkotmánybíróság több döntésében is megjelenik

6.3.1 A 39/1997. (VII. 1.) AB határozatában az Alkotmánybíróság a Magyar Orvosi Kamara felvételi és fegyelmi döntéseit szabályozó rendelkezések alkotmányosságát vizsgálta. Az Alkotmánybíróság leszögezte, hogy **az eljárási garanciák teljesedéséhez önmagában a bírói út megléte nem elegendő, az Alkotmány által megkövetelt hatékony bírói jogvédelem attól függ, hogy a bíróság mit vizsgálhat felül**. Ebből következően nem csak az a jogszabály lehet alaptörvény-ellenes, amely kifejezetten kizárja a bírói felülvizsgálatot, vagy oly szűken határozza meg annak körét, hogy az nem érvényesül, hanem az is, amely adott aktus felülvizsgálatára semmilyen mércét nem tartalmaz a bírói döntés számára. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Magyar Orvosi Kamara korlátlan diszkreciója értelmetlenné teszi a felvételt elutasító döntéssel szembeni bírói jogorvoslatot. Olyan „**jogi üresség**” keletkezett, amely azt eredményezi, hogy a bíróság nem juthat el az ügy érdemi elbírálásához.

6.3.2 A kormánytisztviselői jogviszony munkáltató általi indoklás nélküli rendes felmondással való megszüntetését vizsgálta az Alkotmánybíróság a 8/2011. (II. 18.) AB határozatban és megállapította, hogy az indoklási kötelezettség illetve a törvényben foglalt felmondási okok hiánya miatt a munkáltató esetleges önkényes döntésével szemben nem nyújt hatékony jogvédelmet az, hogy a tisztviselő a munkáltatói döntést bíróság előtt támadhatja meg, mivel a törvény nem tartalmaz olyan szempontot vagy mércét, ami alapján a döntés jogszerűségét a bíróság felülvizsgálhatná. Az Alkotmánybíróság leszögezte, hogy a bírósághoz való fordulás jogából következik a hatékony bírói jogvédelem követelménye, nevezetesen az, hogy a **„jogi szabályozásnak olyan jogi környezetet kell biztosítani, hogy a perbe vitt jogok a bíróság által érdemben elbírálhatók legyenek.”** Az Alkotmánybíróság az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. cikk (1) bekezdésére és az ahhoz kapcsolódó esetjogra hivatkozva támasztotta alá, hogy a bírósághoz fordulás jogának elemét képező fair eljárásból eredő követelmény **„a hatékony bírói felülvizsgálat”**. Nem hatékony a bírói jogvédelem akkor, **„ha eljárási vagy anyagi jogi akadály van annak, hogy a bíróság önálló, érdemi vizsgálatot végezzen, a felek jogairól érdemben döntsön.”**

6.4 A jogérvényesítés teljes hiánya alaptörvény-ellenes

6.4.1 Az Alkotmánybíróság 299/D/2003. számú határozatában szabálysértési jog kapcsán a saját joggyakorlatára hivatkozva lefektette, hogy megállapítható a bírósághoz való fordulás jogának sérelme, ha a szabálysértési hatóság határozatával szemben a jogorvoslat lehetősége egyáltalán nem adott. **„A jogrendszer ilyen hiányai esetén van helye az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az alkotmányellenesség kimondásának.”**

6.5 Valóságos, érdemi bírói út biztosításának követelménye

6.5.1 A 38/2006. (IX. 20.) AB határozatban az Alkotmánybíróság a hitelintézetek számára felügyeleti biztost kirendelő határozat kapcsán vizsgálta a bírósághoz fordulás jogát. Az Alkotmánybíróság korábbi joggyakorlatát összegezve kifejtette, hogy **a bírósághoz fordulás jogából, mint alapvető jogból az államra az a kötelezettség hárul, hogy a polgári jogviták elbírálására bírói utat biztosítson és a bírósághoz fordulást valóságosan lehetővé tegye, a jogszerűségnek érdemben kell érvényesülnie.** Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy bár a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletéről szóló 1999. évi CXXIV. törvény lehetővé tette a felügyeleti biztos kinevezésével szemben a bírósági utat, azonban a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi 112. törvény rendelkezései következtében a felügyeleti biztos az egyetlen személy, aki bírósághoz fordulhat a felügyeleti biztos kinevezésével szemben. Ez azt eredményezi, hogy valóságosan a hitelintézet nem vitathatja a felügyeleti biztost kirendelő döntés jogos érdeket vagy jogot sértő voltát, illetve nincs lehetősége arra sem, hogy polgári jogait bíróság bírálja el. **A jogszabály elviekben biztosította a bírósághoz való fordulás jogát a hitelintézet számára azonban a gyakorlatban azzal nem élhetett érdemben, és ezt a helyzetet alkotmányellenesnek minősítette az Alkotmánybíróság.**

6.6 A bírói által vizsgálható szempontok hiánya kiüresíti a bírósághoz fordulás jogát

6.6.1 Az Alkotmánybíróság 37/2008 (IV.8.) AB határozatában az Országos Rádió és Televízió Testület műsorszolgáltatási díj mértéke megállapítására felhatalmazó a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény (a továbbiakban: „Médiatörvény”) rendelkezései alkotmányosságát vizsgálta. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy alkotmányellenes helyzet alakult ki azáltal, hogy az ORTT-t a műsorszolgáltatási díj mértéke megállapítására felhatalmazó törvényi rendelkezés nem tartalmaz iránymutatást arra vonatkozóan, hogy milyen szempontok alapján kell az ORTT-nek a műsorszolgáltatási díj mértékét meghatároznia. **Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a bírósági felülvizsgálat kiüresedett azáltal, hogy a törvény nem határozta meg azokat a szempontokat, amiket az ORTT köteles figyelembe venni a műsorszolgáltatási díj meghatározásánál.** Dr. Trócsányi László alkotmánybíró különvéleményében kifejtette, hogy a Médiatörvény által adott „*biankó felhatalmazás*” alapján az ORTT által meghatározott díjtábla keretei között meghozott határozat olyan széles körű mérlegelési jogkört ad az ORTT-nek, amely **kiüresíti a bírósághoz fordulás jogát, ellehetleníti az érdemi bírói felülvizsgálatot.**

6.7 A jogérvényesítés jogi vagy gyakorlati jellegű akadályainak tilalma

6.7.1 A 808/B/2009. AB határozatban a korábbi gyakorlatát megerősítve mondta ki az Alkotmánybíróság, hogy a bírósághoz fordulás joga abban áll, hogy az „*érdekelt elérhesse, ügyét bíróság tárgyalja anélkül, hogy jogi vagy gyakorlati jellegű, visszaélészerű akadályok ebben megakadályoznák.*”

6.8 Az európai joggyakorlat rövid ismertetése

6.8.1 Az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjogában is egyértelműen megfogalmazást nyert, hogy **a bírósághoz fordulás joga többet jelent a bírói út formális biztosításánál.** Az eljárásnak olyannak kell lennie, amely alkalmas a jogvita érdemi eldöntésére.³ Továbbá a bírói utat biztosító jogszabályi rendelkezéseknek kellően precíznek és világosnak kell lenniük.⁴

7 Az Artisjus jogdíjközleményei, mint „a magyar jogrendszer rendkívül sajátos eszközei...”

7.1 Az „üres hordozó jogdíj”

7.1.1 Az Szjt. sérelmezett rendelkezései szabályozzák az úgynevezett „üres hordozó jogdíj” intézményét, mely szabályozás az alábbiakban foglalható össze röviden. A kép- vagy hanghordozón forgalomba hozott művek szerzőit, előadó-művészi teljesítmények előadó-művészeit, továbbá filmek és hangfelvételek előállítóit műveik, előadó-művészi teljesítményeik, illetve filmjeik és hangfelvételeik magáncélú másolására tekintettel jogdíj illeti meg. **E jogdíj mértékét az irodalmi és a zenei művekkel kapcsolatos szerzői jogok közös kezelését végző szervezet, az Artisjus állapítja meg.** A díj megállapításánál az Szjt. előírja, hogy figyelembe kell venni a szerzői jog, illetve az ahhoz kapcsolódó jogok védelmére szolgáló hatásos műszaki intézkedés alkalmazását. Az

³ Lásd például *Obermeier v. Austria* judgment of 28 June 1990, Series A no. 179.; továbbá *Stefanec v. the Czech Republic* judgment of 18 July 2006 no. 75615/01

⁴ Lásd például *Geouffr de la Pradelle v. France* judgment of 16 December 1992 Series A no. 253-B.

Szjt. előírja, hogy a jogdíjat az üres kép- és hanghordozó gyártója, illetve importálója vagy forgalomba hozója köteles megfizetni. **Az Artisjus évente kibocsátott jogdíjközleményében állapítja meg a jogdíjköteles felhasználási módokat és az egyes felhasználási módok tekintetében fizetendő díjakat.** A jogdíjközlemény kibocsátásához miniszteri jóváhagyás szükséges, melynek feltétele meghatározott érintett szervezetekkel való egyeztetés. A jóváhagyást követően az Artisjus saját nevében teszi közzé az adott évre vonatkozó jogdíjközleményét. Az Szjt. végül előírja, hogy a díjszabás alkalmazása során az egyenlő bánásmód követelményét az Artisjus köteles megtartani.

7.2 A jogdíjközlemény szabályozása által kreált „jogi üresség”

7.2.1 **A 2007. január 1. napjától 2009. január 31. napjáig hatályos és a kérdéses eljárásban a Kúria által alkalmazott Szjt. rendelkezések nem szabályozzák érdemben a jogdíjközlemény meghatározásához szükséges tartalmi követelményeket.** Az Szjt. a jogdíjközlemény tartalmát illetően azt írja elő, hogy annak megállapításánál figyelemmel kell lenni a szerzői jog, illetve az ahhoz kapcsolódó jogok védelmére szolgáló hatásos műszaki intézkedés alkalmazását, illetve az egyenlő bánásmód követelményét köteles megtartani. Ezen túlmenően nem tartalmaz a törvény előírásokat a jogdíjközlemény tartalmára, kizárólag elfogadásának eljárási szabályait írja le.

7.2.2 Azon túl, hogy az Szjt. érdemben nem szabályozza a jogdíjközlemények tartalmi követelményeit, és ahogy arra a Kúria is felhívta a figyelmet ítéletében, **a jogszabályból nem határozható meg a jogdíjközlemény jogi természete.** A Kúria arra a megállapításra jutott, hogy *„E jogdíjközlemények a magyar jogrendszer rendkívül sajátos eszközei...”* Az Szjt. **nem határozza meg a jogdíjközlemény miniszteri jóváhagyásának, sem magának a jogdíjközleménynek a jogi kategóriáját, sem az azzal szembeni jogérvényesítés mikéntjét.** Ahogyan a Kúria a kérdéses ítéletében is kifejtette a jogdíjközlemény nem lehet jogszabály a régi Jat. értelmében, ugyanakkor jogszabály felhatalmazása alapján határozza azt meg az Artisjus. A jogdíjközlemény nem kezelhető szerződésnek, így általános szerződési feltételként sem, de ugyanakkor a jogszabályban meghatározott kötelmi kötelezettségre vonatkozóan határozza meg általános jelleggel a díjfizetési kötelezettség jellegét és összegét. Határozott álláspontunk, hogy a jogdíjközlemények közigazgatási határozatnak sem minősíthetőek, így a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatára vonatkozó szabályok sem alkalmazandóak jelen esetben. A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: „Pp.”) 324. § (1) és (2) bekezdései értelmében a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvényben (a továbbiakban: „Ket.”) meghatározott közigazgatási hatóság által hatósági ügyben hozott határozat lehet bírói felülvizsgálat tárgya. A Ket. 12. § (3) bekezdése határozza meg a közigazgatási hatóságok körét, mely körbe az Artisjus sem a Ket., sem pedig más jogszabály alapján nem tartozik bele. Tekintettel arra, hogy az Artisjus nem közigazgatási hatóság, így közigazgatási hatósági határozatot sem hozhat, ezért a Pp. közigazgatási határozat felülvizsgálatára vonatkozó szabályai sem voltak irányadóak jelen indítvány alapjául szolgáló eljárásban.

7.3 A jogbiztonság és normavilágosság érvényesülésének hiánya

7.3.1 Ehelyütt felhívjuk az Alkotmánybíróság figyelmét az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdésében foglalt jogállami klauzulájából levezethető jogbiztonság és normavilágosság követelményére. A 23/2010 (III. 4.) AB határozatában kifejtette az Alkotmánybíróság, hogy „*gyakorlata szerint a jogbiztonság megköveteli, hogy a jogszabály szövege értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzon. A normavilágosság sérelme miatt akkor állapítható meg az alkotmányellenesség, ha a szabályozás a jogalkalmazó számára értelmezhetetlen, vagy eltérő értelmezésre ad módot, illetve teret enged a szubjektív, önkényes jogalkalmazásnak, aminek következtében a norma hatását tekintve kiszámíthatatlan, előre nem látható helyzetet teremt a címzettek számára. (...) Az Alkotmánybíróság megsemmisíti a normát, ha a bizonytalan vagy ellentmondásos megfogalmazás alapjog érvényesítését gátolja.*” A jelen indítvány alapjául szolgáló eljárásban az Szjt. homályos rendelkezéseit egymástól gyökeresen eltérően értelmezték az alsóbb szintű bíróságok és a Kúria. Az első- és másodfokon eljáró bíróságok érdemben vizsgálták az Artisjus jogdíjközleményeinek tisztességtelenségére alapított kérelmet, míg a Kúria az Szjt. rendelkezéseit értelmezve arra a megállapításra jutott, hogy a jogdíjközlemények tisztességtelensége az abban meghatározott felhasználási módok körének és a megállapított díjak vonatkozásában nem vizsgálható. Az Szjt. rendelkezései a jogalkalmazók számára eltérő értelmezésekre adott módot, így a norma hatása nem volt kiszámítható, előre nem látható helyzetet teremtett az Indítványozó számára. **Ez a bizonytalanság olyan jogértelmezésre vezette a Kúriát, mely alapján nem biztosított a jogdíjközleményekben foglalt kötelezettségekkel szembeni hatékony jogvédelem, mert a bizonytalanság gátolta az Indítványozó Alaptörvényben foglalt bírósághoz való fordulás jogának érvényesülését.**

7.3.2 Felhívjuk az Alkotmánybíróság figyelmét arra, hogy a Kúria döntése alapján az Artisjus akár „*egyoldalúan és utólag*” is értelmezheti jogdíjközleményeit, így állapítva meg fizetési kötelezettséget az Indítványozó terhére. **Az Artisjus 2007. előtt nem érvényesítette a 2002. és 2007. közötti jogdíjközleményei alapján jogdíjigényeit.** Az Artisjus 2007-ben döntött úgy, korábbi saját jogdíjigényeit utólag értelmezve, hogy azok a mobiltelefonokba integrált tárolókapacitásra is kiterjednek. Az első- és a másodfokon eljáró bíróság is megállapította, hogy a jogdíjközlemények vizsgált rendelkezései tisztességtelenek, mivel „*a jogdíjfizetési kötelezettséggel terhelt termékek körét nem kizárólag a közlemény, hanem az Artisjus egyoldalú utólagos értelmezése határozta meg.*” Ez a jogi bizonytalanság indokolatlan hátrányt okozott az Indítványozónak, azonban a Kúria döntésének következtében az Artisjus ezen utólagos és egyoldalú értelmezését nem lehet megtámadni. A Kúria értelmezése alapján az Artisjus bármikor dönthet úgy, elévülési határidőn belül, hogy egy kellően pontatlanul megfogalmazott termékkörbe utólag besorol termékeket és az alapján több évre visszamenőleg megállapít fizetési kötelezettséget jogalanyok számára, úgy, hogy a kötelezettek ezeket a jogdíjközleményeket meg sem támadhatják.

II.

8 A sérelmezett jogszabály alaptörvény-ellenessége

A jelen indítványok II. részében kifejtjük, hogy a sérelmezett jogszabály milyen módon sérti Indítványozónak az I. részben megjelölt alaptörvényben és az Alkotmánybíróság gyakorlata által biztosított alanyi jogát.

8.1 Összefoglaló

8.1.1 Az Szt. sérelmezett rendelkezései egy olyan jogintézményt hoztak létre, melynek jogi természetét és az azzal szembeni jogérvényesítés módját nem szabályozta. A sérelmezett rendelkezések megakadályozták az Indítványozót abban, hogy a számára megállapított fizetési kötelezettség alapjául szolgáló, az Artisjus által meghatározott jogdíjközleményekkel szemben érdemben fordulhasson bírósághoz. Az Szt. sérelmezett rendelkezései által létrehozott „jogi üresség” akadályt gördített a hatékony jogvédelem elé, ellehetlenítette az Indítványozó bírósághoz való fordulás jogának érvényesülését. Az Szt. sérelmezett rendelkezései a Kúria Pfv.IV.21.272/2012/7. számú döntését érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet valósítottak meg, mely egyben azt az alapvető alkotmányjogi kérdést is felveti, hogy jogszabály adhat-e felhatalmazást magánjogi jogalany részére olyan aktus kibocsátására, amely alapján a felhatalmazott jogalany - a saját maga által kibocsátott jogi aktust egyoldalúan utólag értelmezve - állapíthat meg kötelezettséget más jogalanyok számára úgy, hogy az aktussal szemben az érdemi, hatékony jogérvényesítés nem biztosított.

8.2 Az Szt. sérelmezett rendelkezései által kreált jogi üresség

8.2.1 A fentiek alapján tehát az Artisjus jogdíjközleménye nem jogszabály, így annak felülvizsgálata nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe. A Kúria értelmezése alapján nem is kezelhető szerződésként, így a szerződéses jogviták rendezésére nyitva álló polgári peres eljárás során sem biztosított jogvédelem azzal szemben. Továbbá közigazgatási határozatnak sem minősül, ezért a közigazgatási határozatok bírói felülvizsgálatának szabályai sem alkalmazhatóak.

8.3 A Kúria eljárásában a fent kifejtettek szerint olyan jogszabályhelyek kerültek alkalmazásra, amelyek alapján a per tárgyát képező jogdíjközleményekkel szemben nincs lehetőség érdemi jogérvényesítésre. *„E jogdíjközlemények a magyar jogrendszer rendkívül sajátos eszközei”,* amelyek tartalma, az Szt. szabályaiból következően, érdemben nem lehet sem bírói sem egyéb felülvizsgálat tárgya. E „jogi üresség” létrehozása alaptörvény-ellenes és ez az alaptörvény-ellenes „jogi üresség” került alkalmazásra a Kúria ítéletében.

8.4 A jogi üresség, mint a bírósághoz fordulás jogának akadály

8.4.1 Ezen alaptörvény-ellenes „jogi üresség” alkalmazása sértette az Indítványozó Alaptörvényben foglalt bírósághoz fordulás jogát, ugyanis az Szt. sérelmezett rendelkezései értelmében az Artisjus által a hivatkozott per tárgyát képező jogdíjközleményeket, mint a magyar jogrendszer rendkívül sajátos eszközeit a Kúria

érdemben nem vizsgálta, mivel az Sztj. sérelmezett rendelkezései által teremtett jogi ürességből következően azokra a jogszabályokra, a szerződésekre és a közigazgatási határozatokra vonatkozó felülvizsgálati szabályok sem alkalmazhatóak, illetve nem megállapítható, hogy azokra melyek lennének alkalmazhatóak. A Kúria ítélete értelmében az Artisjus, mint egyesület úgy állapíthat meg kötelezettséget külső jogalanyok számára a saját maga által meghatározott jogdíjközlemény „*egyoldalú és utólagos értelmezésével*”, hogy azokkal szemben nem biztosított a jogérvényesítés. **Határozott álláspontunk, hogy az Sztj. ezzel jogi akadályt gördített a jogdíjközlemények érdemi bírói felülvizsgálata elé, mellyel megsértette az Indítványozó Alaptörvényben biztosított bírósághoz való fordulásának jogát.**

8.5 A bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség egyben alapvető alkotmányjogi kérdés is

8.5.1 **Ez az alaptörvény-ellenesség érdemben befolyásolta a bírói döntést**, hiszen az Indítványozónak a jogdíjközlemény tartalmára vonatkozó védekezését a Kúria érdemben nem vizsgálta, mivel az Sztj. sérelmezett rendelkezései által kreált „*jogi üresség*” azt nem tette lehetővé. A Kúria az Sztj. sérelmezett rendelkezéseit vizsgálva arra jutott, hogy a jogdíjközlemények a magyar jogrendszer rendkívül sajátos eszközei és nem talált arra módot, hogy azokat érdemben felülvizsgálja.

8.5.2 **A kifejtett alaptörvény-ellenesség alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés.** Az Sztj. sérelmezett rendelkezései általános jelleggel határoznak meg kötelezettségeket jogalanyok részére, ugyanakkor a fentiekben kifejtettek szerint azok jogi természete és azok bírósági felülvizsgálati módja, illetve lehetősége nem tisztázott a jogszabályban. Az indítványunk által felvetett alapvető alkotmányjogi kérdés az, hogy jogszabály adhat-e felhatalmazást általános magatartási szabály tartalmát meghatározó jogi aktus kibocsátására anélkül, hogy rendezné-e a jogi aktus jogrendszerben elfoglalt helyét illetve tartalmának kihirdetése után az érintettek által kezdeményezett akár bírósági, akár más úton való felülvizsgálatát.

8.5.3 **Az Sztj. sérelmezett rendelkezései a Kúria Pfv.IV.21.272/2012/7. számú döntését érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet valósítottak meg, mely egyben a fenti alapvető alkotmányjogi kérdést is felveti.**

8.6 Konklúzió

8.6.1 **Az Sztj. sérelmezett rendelkezései megakadályozták az Indítványozót abban, hogy a számára megállapított fizetési kötelezettség alapjául szolgáló, az Artisjus által meghatározott jogdíjközleményekkel szemben érdemben fordulhasson bírósághoz.** Az Sztj. sérelmezett rendelkezései által létrehozott „*jogi üresség*” akadályt gördített a hatékony jogvédelem elé, ellehetlenítette az Indítványozó bírósághoz való fordulás jogának érvényesülését.

III.

9 A sérelmezett bírói döntés alaptörvény-ellenessége

A jelen indítványok III. részében kifejtjük, hogy a Kúria Pfv.IV.21.272/2012/7. számú döntése milyen módon sérti Indítványozónak, az I. részben megjelölt, Alaptörvényben és az Alkotmánybíróság gyakorlata által biztosított alanyi jogát.

9.1 Összefoglaló

9.1.1 A Kúria megszegte az Alaptörvényben meghatározott kötelezettségét, amikor nem a jogszabály céljával, valamint nem az Alaptörvénnyel összhangban értelmezte az Sztj. 2007. január 1. napja és 2009. január 31. napja között hatályos 20. § (1) és (2) bekezdéseit és 90.§ szakaszát, és ezzel megsértette az Indítványozó Alaptörvényben biztosított bírósághoz fordulás jogát. A Kúria döntése meghozatalát négy évvel megelőzően, az Sztj. közös jogkezelésre vonatkozó rendelkezéseinek módosítása egyértelművé tette a jogalkotó azon szándékát, hogy hatékonyabb jogvédelmet biztosítson a jogdíj megfizetésére kötelezetteknek. A Kúria ezzel a jogalkotói szándékkal szembehelyezkedve úgy értelmezte az Sztj. vonatkozó rendelkezéseit, hogy „a jogdíjközlemények a magyar jogrendszer rendkívül sajátos eszközei”, és így megakadályozta az Indítványozó érdemi jogérvényesítését. Az érdemi jogérvényesítést ellehetetlenítő döntése nincs összhangban az Alaptörvény által biztosított bírósághoz való fordulás jogával. Olyan, a jogszabály céljával és az Alaptörvénnyel ellentétes értelmezésre jutott, amely által az érdemi és hatékony jogvédelem nem biztosított egy olyan kérdésben, mely az alapul fekvő eljárást érdemben befolyásolta.

9.2 A bírói döntések alkotmánybírósági felülvizsgálatának terjedelme

9.2.1 Az 3138/2013. (VII. 2.) AB végzésében az Alkotmánybíróság kimondta, hivatkozva korábbi gyakorlatára, hogy „*az Alkotmánybíróságnak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére van hatásköre, ebbe azonban a bizonyítékok bírói mérlegelésének és a bírósági eljárás teljes egészének felülbírálata nem tartozik bele*”. Az Alkotmánybíróság leszögezte, hogy a bíró jogszabály-értelmezését csak abban az esetben vizsgálhatja felül, ha az ellentétes az Alaptörvénnyel, illetve az Alaptörvényben biztosított jogok sérelméhez vezet. Az Alkotmánybíróság tehát vizsgálhatja a bíró jogszabály értelmezésének alaptörvény-ellenességét, azonban a bizonyítékok mérlegelését és az egész eljárás felülvizsgálatát nem végezheti el.

9.2.2 A 21/2013. (VII.19.) AB határozatban leszögezte az Alkotmánybíróság, hogy a bírói döntéseket alkotmányossági szempontból vizsgálja felül. Az Alkotmánybíróság nem dönti el az alapul fekvő eljárásban felmerült jog vagy ténykérdéseket. Az Alkotmánybíróság a felmerülő alkotmányjogi kérdés vonatkozásában vizsgálja az Alaptörvényben biztosított jog érvényesülését az Alaptörvény által megállapított mérce alapján. Ebben a határozatban az Alkotmánybíróság a közérdekű adatok nyilvánosság-korlátozása kapcsán úgy döntött, hogy a közérdekű adatokhoz való hozzáférés megtagadása alaptörvény-ellenes arra való formális hivatkozással, hogy az igényelt közérdekű adatok döntés megalapozását szolgálják, mellőzve azonban a

tényleges tartalmi vizsgálatát, annak, hogy a nyilvánosság megtagadásának törvényben biztosított feltételei valóban valamennyi kérdéses irat vonatkozásában fenn áll-e. **Az Alkotmánybíróság megsemmisítette a vizsgált bírói döntést, mert annak jogértelmezése alaptörvény-ellenesen korlátozta az indítványozó Alaptörvényben biztosított alanyi jogát.**

9.3 A Kúria döntése alapján a jogdíjközlemények „a magyar jogrendszer rendkívül sajátos eszközei”

9.3.1 A Kúria Pfv.IV.21.272/2012/7. számú döntésében alkalmazta az Szjt. 2007. január 1. és 2009. január 31. napja között hatályos 20. § (1) és (2) bekezdéseit és 90.§ szakaszát és annak, illetve a jogrendszerben való elhelyezkedésének értelmezése során arra jutott, hogy **„E jogdíjközlemények a magyar jogrendszer rendkívül sajátos eszközei...”**. A Kúria megállapította, hogy e jogdíjközlemények a régi Jat. alapján nem jogszabályok, de ugyanakkor jogszabály előírásai és felhatalmazása alapján jogosult az Artisjus azokat meghatározni. Továbbá leszögezi, hogy a jogdíjközlemények nem minősülnek szerződésnek és ezen belül szerződési feltételnek sem, ugyanakkor a jogszabályban meghatározott kötelmi kötelezettségre vonatkozóan általános jelleggel határozzák meg a díjfizetési kötelezettség jellegét és összegét, azaz a jogszabályban meghatározott kötelmi kötelezettségre vonatkozó főkötelezettséget.

9.3.2 Tekintettel erre a Kúria megállapította, hogy elviekben nem zárható ki a jogdíjközlemények általános szerződési feltételként való megtámadása azok tisztességtelenségére hivatkozva azonban arra a következtetésre jut, hogy mivel a díj meghatározása jogszabály előírásainak megfelelően történik és a díjfizetésre kötelezett főszolgáltatását állapítja meg, ezért a jogdíjközlemény általános szerződési feltételként való megtámadásának nem lehet tárgya az abban foglalt díjköteles technikai eszköz, illetve a jogszabály előírásainak megfelelő díj meghatározása.

9.4 A Kúria jogértelmezésének következményei

9.5 **A jogdíjközlemények fő célja, hogy meghatározza a jogdíjfizetési kötelezettséggel terhelt technikai eszközök körét és az azok után fizetendő jogdíj mértékét.** A Kúria jogértelmezése alapján a jogdíjközlemények nem jogszabályok, nem is szerződések és így általános szerződési feltételnek sem minősülnek. Azonban még ha általános szerződési feltételként kezelné is a Kúria azokat jogértelmezése alapján a felhasználási módok és a fizetendő jogdíj mértékét ekkor sem vizsgálhatná, mivel a jogdíjközlemények jogszabály alapján állapítják meg egy kötelmi kötelezettségre vonatkozó főkötelezettséget. **Vagyis a Kúria lényegében azt mondta ki, hogy a 2009. február 1. előtti Szjt. szabályai alapján a jogdíjközlemények a felhasználási módok és a fizetendő jogdíjak mértékét illetően – amelyek a jogdíjközlemények központi és lényegi elemei – kihirdetésüket követően nem támadhatóak, nem vizsgálhatóak felül, mivel azok „a magyar jogrendszer rendkívül sajátos eszközei...”** A Kúria értelmezése szerint az Szjt. alapján az Artisjus úgy állapíthatott meg általános jelleggel fizetési kötelezettséget a jogalanyok számára, a saját maga által kibocsátott jogdíjközlemények **„egyoldalú utólagos értelmezése”** alapján, hogy azoknak rendkívül korlátozott jogalapjaik - egyenlő bánásmód követelményének megtartása valamint a szerzői jog, illetve az ahhoz kapcsolódó jogok védelmére szolgáló hatásos műszaki intézkedés alkalmazásának

figyelembevétel - van arra, hogy annak fennálltát, jogszerűségét, indokoltságát, jogszerűségét megtámadhassák, bírói úton érvényesíthessék jogaikat. Ezek alapján a felhasználási módok meghatározásának egyértelműsége és a díjak arányossága gyakorlatilag nem vizsgálható.

9.6 A bírói jogértelmezéssel szemben támasztott Alaptörvényben foglalt követelmények

9.6.1 Magyarország Alaptörvényének 28. cikke alapján *„A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”* Az Alaptörvény kijelöli a bíróságok jogértelmezésének alapvető kereteit: a jogszabály céljának és magának az Alaptörvény által szabott kereteken belül kötelesek a bíróságok jogalkalmazó tevékenységük során értelmezni a jogszabályokat. Más értelmezési módok is alkalmazhatóak, azonban e kettő, mivel az Alaptörvény biztosítja azokat, megkerülhetetlen.

9.6.2 A jogszabály szövegének céljával összhangban való értelmezés követelménye

- a. Az Szjt. közös jogkezelésre vonatkozó általános szabályai 2009. február 1-től, a jelen indítvány alapjául szolgáló eljárás folyamán a Kúria döntésének meghozatala előtt négy és fél évvel megváltoztak. A 2009. február 1. napjától hatályos szövegezés alapján a szerződési feltételek tisztességtelensége miatti megtámadhatóság szempontjából a díjszabás nem minősül jogszabály által megállapítottnak, illetve olyanak, mint amelyet jogszabály előírásának megfelelően határoztak meg. Vagyis a jogdíjközlemények, mint általános szerződési feltétel annak tisztességtelenségére való hivatkozással bíróság előtt megtámadható és tisztességtelensége érdemben vizsgálható, mivel nem tekintendő jogszabály alapján megállapítottnak vagy olyanak, amit jogszabály előírásainak megfelelően határoztak meg. A jelenleg hatályos szabályozás alapján érdemben biztosított a bírói út a jogdíjközleményekkel szemben és tisztázott azok jogrendszerben elfoglalt helye is. Megjegyezzük, hogy a Kúria értelmezése szerint a jelenleg hatályos szabályozás alapján sem kizárt a Ptk. 209. § (5) bekezdésének alkalmazása a jogdíjközlemények megtámadása esetén, így jelenleg sincs lehetőség a jogdíjközleményeknek főszolgáltatást megállapító, illetve a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó rendelkezései megtámadására azok tisztességtelenségére való hivatkozással. **A jogdíjközleményekkel szembeni jogérvényesítés így még korántsem teljes körű, de a változásokból egyértelmű a jogalkotó arra irányuló szándéka, hogy hatékony jogérvényesítést biztosítson a jogdíjközleményekkel szemben.**
- b. A jogalkotó felismerte a korábbi szabályozás visszásságait, ahogy az Szjt. indoklása is utal rá *„a közös jogkezelő szervezetekre vonatkozó szabályozás kiigazítására a gyakorlatban felmerült problémák miatt van szükség.”* A jogszabályhely megváltoztatását a felhasználói érdekek jobb figyelembevételével indokolta a jogalkotó.
- c. A jelen indítvány alapjául fekvő eljárás során egyértelmű volt, hogy a szabályozás megváltozására tekintettel az Szjt. kérdéses rendelkezései

szövegezése során a jogalkotó akarata nem arra irányult, a jogszabály szövegének célja nem az volt, hogy megalkossanak egy jogrendszerben el nem helyezhető jogintézményt, amely úgy állapít meg általános jelleggel kötelezettséget jogalanyok részére, hogy azzal szemben nem biztosított a bírói út általi jogvédelem. A jogalkotó elmulasztotta 2009. február 1. előtt megfelelően tisztázni ezt a helyzetet, azonban felismerte ezt a mulasztását és rendezte azt. Ez a jogszabályi változás és az indoklásban foglaltak, mint autentikus jogértelmezés, a Kúria által alkalmazott jogszabályhelyek szövegének célját egyértelművé tették. A Kúriának kötelessége lett volna figyelembe venni ezt a jogalkotói szándékot, azonban a Kúria mégis a jogalkotóéval ellentétes értelmezést követett.

9.6.3 Az Alaptörvénnyel összhangban való értelmezés követelménye

- a) Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése biztosítja a jogalanyok számára a bírósághoz fordulás jogát. A bírósághoz fordulás jogának tartalma fent kifejtésre került. A Kúria az Sztj. kérdéses rendelkezései értelmezése során nem vette figyelembe ezt az Alaptörvény által biztosított alanyi jogot. Jogértelmezése folytán az Artisjus jogdíjközleménye ellen nem biztosított az Alkotmánybíróság gyakorlata által előírt érdemi és hatékony jogvédelem. Nem beszélhetünk érdemi és hatékony jogvédelemről, ha egy általános jelleggel kötelezettséget előíró „sajátos eszköz” a kötelezettek körét a jogszabályhoz képest pontosabban megállapító és a kötelezettség összegét meghatározó rendelkezéseivel szemben csak az egyenlő bánásmód követelménye és a szerzői jog, illetve az ahhoz kapcsolódó jogok védelmére szolgáló hatásos műszaki intézkedés alkalmazásának figyelembevétele alapján vizsgálható felül, tekintet nélkül azok tisztességtelenségére.

9.7 Konklúzió

- 9.7.1 **Határozott álláspontunk, hogy a Kúria a Pfv.IV.21.272/2012/7. számú döntésében nem a jogszabály szövegének megfelelően és nem az Alaptörvénnyel összhangban értelmezte az Sztj. 2007. január 1. napja és 2009. január. 31 napja között hatályos 20. § (1) és (2) bekezdéseit és 90.§ szakaszát, amikor nem vizsgálta érdemben a jogdíjközlemények tisztességtelenségét és ezzel megszegte az Alaptörvény 28. cikkében rá rótt kötelezettségét.**
- 9.7.2 **Azáltal, hogy a Kúria az Alaptörvényben meghatározott kötelezettségének nem tett eleget és nem a jogszabály céljával, valamint nem az Alaptörvénnyel összhangban értelmezte az Sztj. 2007. január 1. napja és 2009. január 31. napja között hatályos 20. § (1) és (2) bekezdéseit és 90.§ szakaszát, megsértette az Indítványozó Alaptörvényben biztosított bírósághoz fordulás jogát.** Olyan a jogszabály céljával és az Alaptörvénnyel ellentétes értelmezésre jutott, amely által az érdemi és hatékony jogvédelem nem biztosított egy olyan kérdésben, mely az alapul fekvő eljárást érdemben befolyásolta. **Ahogy az Alkotmánybíróság a 21/2013. számú határozatában is megfogalmazta, a bírói döntés meg kell semmisíteni, ha annak érdemét befolyásoló, alaptörvény-ellenes jogértelmezést követett az azt meghozó bíróság.** Jelen esetben a jogszabály alapján nem volt kizárt a tisztességtelenség vizsgálata, azonban a Kúria azzal, hogy a magyar jogrendszer egy rendkívül sajátos eszközeinek minősítette a jogdíjközleményeket érdemben elzárta a bírói utat a jogdíjközlemények két lényegi és központi eleme, az

érintett technikai eszközök köre és az egységenként fizetendő jogdíj összege vonatkozásában. Ezáltal az Artisjus úgy állapíthatott meg fizetési kötelezettséget az Indítványozó számára, hogy azzal szemben való érdemi és hatékony jogvédelem elé a Kúria jogi akadályt görgetett. A Kúria ezen döntésének megsemmisítése indokolt, mert annak érdemét befolyásoló alaptörvény-ellenes értelmezést alkalmazott annak meghozatalakor.

10 Adatkezelést érintő nyilatkozat

Az Indítványozó az Abtv. 52.§ (5) bekezdése és a t. Alkotmánybíróság ügyrendjének 56. § alapján akként nyilatkozik, hogy **adatai zártan kezelését kéri**, illetve a személyes adatai nyilvánosságra hozatalához nem járul hozzá.

Melléletek:

1. számú melléklet: Ügyvédi meghatalmazás
2. számú melléklet: A Kúria Pfv.IV.21.272/2012/7. számú ítélete és az ítélet kézbesítési időpontját igazoló tértivevény
3. számú melléklet: A Komárom-Esztergom Megyei Bíróság 20.G.40.147/2007/79. számú ítélete
4. számú melléklet: A Győri Ítélőtábla Gf.I.20.007/2011/14. számú ítélete

Budapest, 2013. szeptember 20.

Tisztelettel:

[Redacted signature]

Az Indítványozó képviselőjében:

[Redacted signature]